

Asya Studies

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Year: 7 - Number: 23 p. 73-86, Spring 2023

COVID-19 Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersi Alanında Yapılan Makalelerin İncelenmesi*

*Examination of Articles in the Field of Social Studies Course During the COVID-19
Process*

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.1250136>

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
11.02.2023

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
11.03.2023

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
30.03.2023

Asya Studies

Mehmet Kavan
Milli Eğitim Bakanlığı
14mehmet20@gmail.com
ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-2874-5958>

Seval Kavan
Milli Eğitim Bakanlığı
seval1420@gmail.com
ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-0852-0516>

Nimetullah Kaçira
Milli Eğitim Bakanlığı
nimetullahkacira59@gmail.com
ORCID ID

<https://orcid.org/0009-0002-2060-4461>

* “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” beyanları: Bu makale için herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu makale, İntihal.net tarafından taranmıştır. Bu makale, Creative Commons lisansı altındadır. Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

Öz

Bu araştırmanın amacı 2020-2022 yılları arasında COVID-19 salgınına bağlı olarak sosyal bilgiler dersine yönelik olarak yayımlanan makaleleri incelemektir. Araştırmanın amacından hareketle belirlenmiş olan altı araştırma sorusuna yönelik cevap aranmıştır. Araştırma nitel araştırma yönteminin veri toplama tekniklerinden olan doküman incelemesi tekniği kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma materyalini DergiPark, Google Akademik ve SOBİAD’da yer alan 35 makale oluşturmaktadır. Bu kapsamda 2020 yılında yayımlanmış 14 makale ve 2021 yılında yayımlanmış 8 makale ve 2022 yılında yayımlanmış 13 makale incelenmiştir. Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılarak makaleler detaylı olarak ele alınmıştır. Araştırma bulguları incelendiğinde COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik olarak yayımlanan makalelerin araştırma yöntemine göre dağılımlarında nitel araştırma yönteminin; araştırma modeline göre dağılımlarında olgubilim (fenomenoloji) modelinin; örnekleme tekniğine göre dağılımlarında ölçüt örnekleme tekniğinin; örnekleme grubuna göre dağılımlarında öğretmen grubunun; veri toplama aracına göre dağılımlarında yarı yapılandırılmış görüşme formunun; veri analiz tekniğine göre dağılımlarında içerik analizi tekniğinin yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Araştırma verileri bir bütün olarak incelendiğinde COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik yayımlanan makalelerin çoğunlukla öğretmen görüşlerine dayalı olarak ve nitel araştırma yöntemiyle yürütüldüğu belirlenmiştir. Salgın döneminde olunması, öğretmenlerden görüş elde etmek ve derinlemesine veri elde etmek istendiği için benzer amaçlara yönelik makale ağırlıkta olduğu düşünölmektedir. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda yapılacak araştırmalara ve araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Salgın, Sosyal Bilgiler

Abstract

The aim of this research is to examine the articles published for the social studies course between 2020-2022 due to the COVID-19 epidemic. Based on the purpose of the research, answers were sought for six research questions. The research was carried out using the document analysis technique, which is one of the data collection techniques of the qualitative research method. The study material of the research consists of 35 articles published in DergiPark, Google Scholar and SOBİAD. In this context, 14 articles published in 2020, 8 articles published in 2021 and 13 articles published in 2022 were examined. In the analysis of the research data, the articles were examined in detail by using the content analysis method. When the research findings are examined, in the distribution of the articles published for the social studies course during the COVID-19 process according to the research method; phenomenology model in their distribution according to the research model; criterion sampling technique in their distribution according to the sampling technique; the distribution of the teacher group according to the sampling group; semi-structured interview form in their distribution according to the data collection tool; It has been determined that the content analysis technique is intense in their distribution according to the data analysis technique.

Keywords: COVID-19, Outbreak, Social Studies

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Kavan, M., Kavan, S. & Kaçira, N. (2023). COVID-19 Sürecinde Sosyal Bilgiler Dersi Alanında Yapılan Makalelerin İncelenmesi. *Asya Studies-Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar*, 7(23), 73-86.

GİRİŞ

2019 yılının sonlarında Çin'in Wuhan kentinde nedeni bilinmeyen bir zatürre vakası bildirildi ve hastalığın deniz ürünleri pazarıyla ilgili olduğu belirlendi. Koronavirüsün keşfedilmesinden bu yana, yeni bir tür zoonotik hastalık veya şiddetli akut solunum sendromu (SARS) salgını olabileceği düşünülmüş ve ilgili araştırmalar yapılmıştır. Günümüzde COVID-19 olarak bilinen klinik hastalığın kaynağı olan SARS-CoV-2, 2002-2003 yılları arasında bir salgına neden olan SARS-CoV ile %79 benzerlik göstermektedir (Lake, 2020). 2019'un son gününde zatürre vakalarına neden olan virüsün Çin dışında Tayland, Güney Kore ve Japonya'ya üç haftada yayıldığı bildirildi (Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], 2020a). Kısa sürede tüm dünyaya yayılan bu virüs hâlâ etkisini korumaya devam etmektedir.

Koronavirüs hastalığının insanların konuşurken, hapşırırken ve öksürürken solunum yollarından atılan küçük damlacıklar yoluyla solunum yolu ile bulaştığı iyi bilinmektedir. Hastalık bulaştıran bu damlacıklar havada asılı kalmaz ve havada büyük mesafeler kat edemez. Hastalık insandan insana diğer insanların saçtığı bu damlacıkların solunması ile bulaşır. İnsanlara bulaşan virüsün ağız, burun ve gözlerden vücuda girdiği ifade edilmektedir. Enfekte bir kişinin ne kadar süre taşıyıcı olduğu bilinmemektedir. Herhangi bir semptom göstermeyen kişilerin hem hastalığa yakalandığı hem de taşıyıcı olduğu bilinmektedir (DSÖ, 2020a; T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

COVID-19 salgını nedeniyle dünya çapında 1,5 milyardan fazla öğrencinin eğitim faaliyetleri okulların kapanmasından etkilenmiştir (OECD, 2021). Bu salgın nedeniyle tüm ülkelerin salgının eğitim üzerindeki etkisini en aza indirmek için elinden geleni yaptığı görülmektedir. Salgın nedeniyle eğitim faaliyetlerine ara veren ülkeler arasında Çin, ABD, İtalya, İspanya, Fransa, Güney Kore, Almanya ve Türkiye yer almaktadır. Küresel olarak yüz yüze eğitim uygulamalarına ara verilmiş olması, açık ve uzaktan öğrenme uygulamalarının öğrenmenin birincil kaynağı olduğunu ve milyonlarca öğrencinin bu şekilde eğitimlerine devam ettiğini düşündürmektedir (Can, 2020).

Salgından etkilenen Çin, İtalya, Fransa, Almanya ve Suudi Arabistan tamamen çevrim içi uzaktan eğitime geçmiştir. Vietnam, Moğolistan ve diğer ülkeler bilgisayar, cep telefonu ve TV araçlarını devreye soktu. Lübnan, ödev şeklinde ders verme faaliyetleri başlatmıştır. Bulgaristan'da sosyal medya hesapları oluşturularak dijital öğretim oluşturulmuştur. Singapur'da önceki altyapı, bağlanabilirlik ve uzaktan eğitim araçlarına aşinalık, uzaktan eğitimin kolay uygulanmasını sağlamıştır (Balcı, 2020). Gürcistan'daki uzaktan eğitim uygulamasının öğrenciler tarafından hızla benimsendiği ve öğrencilerin sürece uyum sağladığı ortaya çıkmıştır (Basilaia ve Kvavadze, 2020).

Türkiye de salgının seyrinden etkilenen ülkelerden birisi olmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı sürecin eğitim üzerindeki etkisini en aza indirmek için çeşitli çalışmalar yapmıştır. Bu süreç, Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformu üzerinden uzaktan eğitim faaliyetleri ile uyumlu hâle getirilmeye çalışılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan sosyal iletişim ve eğitsel elektronik içerik ağı olarak tanımlanan EBA platformunun amacı, bilişim teknolojilerini eğitime entegre etmektir (MEB, 2020a). 2012 yılında faaliyete geçen EBA platformu, salgın sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarının ana yapısının oluşturulmasında rol oynamıştır. EBA, yüz yüze eğitime ara verilmesinden dolayı öğrencilerin dijital materyallere ulaşması, canlı derslere ve etkinliklere katılabilmesi için uzaktan eğitim faaliyetlerinde önemli bir rol oynamıştır (Kavan ve Adıgüzel, 2021: 139).

Bu çalışmalar sonucunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan 23 Mart 2020-4 Aralık 2020 dönemindeki eğitim faaliyetlerinin sayısal sonuçlarını kapsayan "Dijital Uzaktan Eğitim" başlıklı veri bilgilendirme çalışmasında, 13815 Merkezi EBA Destek noktası ve 150 EBA mobil destek aracının kurulduğu, EBA işletim cihazı olarak bilgisayarların %27'sinin, mobil cihazların %65'inin ve tablet cihazların %8'inin kullanıldığı belirtilmiştir. TRT kanalı aracılığıyla 112 branştan yaklaşık 1000 öğretmenle 9197 saat EBA üzerinden yayın yapılarak eğitim faaliyetleri yürütülmüştür (MEB, 2020b).

2020-2021 yıllarındaki eğitim öğretim faaliyetlerine bakıldığında eğitimin uzaktan eğitim şeklinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu yıllarda ortaya çıkan COVID-19 salgınının bulaşma riskinin fazla olması insan hayatını ciddi olarak tehditmiş. Bu sebeple insanların kalabalık ortamlardan uzak durması gerektiği için en işlevsel eğitim sisteminin uzaktan eğitim şeklinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Salgın sürecinde insanların sosyal izolasyona girmesi sebebi ile evlerinde kalan öğrenci ve öğretmenlerin eğitimlerine devam etmesi gerekliliği ve günümüz teknolojisinin de gelişmesi ile birlikte uzaktan eğitim tek çare olarak görülmekte ve tüm dünyada bu eğitim sistemi kullanılmaktadır.

Koronavirüs başta Avrupa ülkeleri olmak üzere tüm dünyada kısa sürede yayılmıştır (DSÖ, 2020b). Koronavirüsün bulaş riskinin çok yüksek olması nedeniyle bu bulaş riskinin tehlikelerini ortadan kaldırmak için eğitim kurumlarının kapatılmasına ilişkin yapılan öneriler dikkate alınmıştır (De Luca,

Van Kerckhove, Coletti, Poletto, Bossuyt ve Hens, 2018; Kawano ve Kakehashi, 2015; Wheeler, Erhart ve Jehn, 2010). Koronavirüsün yayılmasını önlemek amacıyla devletlerin pek çoğunda okullar, üniversiteler, diğer eğitim kurumlarının eğitime ara verilmesine ve geçici bir süreyle kapatılmasına karar verilmiştir. Ülkemizde de bu durum diğer dünya devletlerinde olduğu gibi gelişmiştir. 11 Mart 2020 de görülen ilk vaka ile birlikte okullar ve diğer eğitim kurumlarının geçici olarak kapatılması kararı alınmıştır (YÖK, 2020a). Salgın sürecinden en az zarar alınacak şekilde bu süreci geçirmek ve yaşanan bu krizin en iyi şekilde yönetilmesini sağlamak için YÖK yüksek öğretim kurumu 2020'nin bahar döneminde eğitimde uzaktan eğitime geçilmesine karar verilmiştir (YÖK, 2020a; YÖK, 2020b). Bu amaçla tüm eğitim kurumlarında yüz yüze eğitim terk edilmiş uzaktan eğitime geçilmiş yerel ve merkezi sınavlar ertelenmiş ve öğrenci başarısının ölçülmesinde web destekli sınavlar devreye girmiştir.

Salgın sürecinin gerektirdiği şartlardan dolayı uzaktan eğitime geçilmesi öğrencilerde birçok yönden olumsuzluklara neden olmuştur. Öğrenciler sosyal, ekonomik, psikolojik birçok sorunla karşılaşmışlardır. Uzaktan eğitim sürecine birden geçilmesi ve gerekli alt yapının olmaması öğrencileri bu süreçten nasıl faydalanacakları konusunda belirsizliğe düşürmüştür. Ülkedeki tüm öğrencilerin aynı teknolojik imkânlarla sahip olmaması tüm öğrencilerin aynı şekilde uzaktan eğitimden faydalanamamasına neden olmuştur. Ülkenin her yerindeki teknoloji alt yapısının aynı seviyede olmaması aynı zamanda köy okullarında internet alt yapısının hiç olmaması öğrencilerin uzaktan eğitimden gerekli ve yeterli verimi alamayacaklarını göstermektedir. Uzaktan eğitimin olmazsa olmazı olan internet alt yapısının yeterli düzeyde olmaması uzaktan eğitimden alınan verim konusunda öğrencileri sıkıntıya düşürmüştür.

Uzaktan eğitimin öğrenciler üzerindeki etkilerinden bir tanesi de öğrencilerde yüz yüze iletişim sağlamadaki yetersizliğinden dolayı öğrencilerde yalnızlık duygusuna yol açmasıdır. Bu durum beraberinde öğrencilerin özgüvenini düşürebilmekte ve psikolojik sorunlara neden olabilmektedir. Öğrencilerin sürekli internet başında bulunmaları, eğitimlerini bu şekilde devam ettirmeye çalışmaları öğrencilerin sosyal yönden gelişimlerinin gerilemesine neden olmaktadır. Ayrıca öğrencilerin teknolojik araç gereçleri çok fazla kullanmalarından dolayı bağımlı olmalarına yol açabilmektedir.

Sosyal araştırma kavramının geçmişten günümüze hem tanımları hem de içeriği bulunmaktadır. Sosyal bilgiler farklı bakış açılarından farklı tanımlamalar önerdiği bir kavram olmuştur (Dündar, 2018). Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir:

Sosyal bilgiler, sosyal ve beşeri bilimlerin içerik ve yöntemlerini düzenler. Temel bilgi, beceri ve değerlere sahip demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır (Doğanay, 2002: 17). Sosyal bilgiler, aktif vatandaşlar geliştirmeye yönelik disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Program öğrencileri yerel, ulusal ve küresel toplumlara aktif olarak katılabilmeleri için gerekli bilgi, beceri ve değerlerle donatmayı amaçlamaktadır (Gürkan, 2009: 17). Ulusal Sosyal Bilimler Konseyi (NCSS) (1994: 3) sosyal bilgileri, sosyal ve beşeri bilimlerde sivil yeterliliklerin geliştirildiği bir çalışma alanı olarak tanımlamaktadır. Sönmez (2005: 455) sosyal bilgileri "Toplumsal gerçekliğin gösterilmesine dayalı bağlantılar kurma süreci ve bunlardan elde edilen önemli bilgiler." olarak tanımlamaktadır. Kabapınar'a (2019: 2) göre "Sosyal bilgiler, sosyal bilimlerin alanında akademik ortamda üretilen bilimsel bilgiyi kullanmakta, ancak bu bilgiyi özel bir kitle olan öğrencilere sunmaktadır". Gökdağ Baltaoğlu (2017: 3) "Sosyal bilgiler; sosyal bilimlerin disiplinlerinde elde edilen bilgiler arasından, öğrencilere öğretilecek üzere seçilen öğretim içeriğinden oluşmaktadır".

İnsanlar sosyal varlıklardır ve sosyal bir çevrede yaşamak zorundadırlar. Belirli bir toplumda yaşamak o toplumun değerlerini, inançlarını ve alışkanlıklarını öğrenmeyi gerektirir. Bu aşamada eğitim devreye girer ve eğitim bireyin sosyalleşmesine yardımcı olur. Bireyler, toplumsal olarak istenen davranış ve değerleri eğitim yoluyla kazanıp sosyalleşmeyi sağlarken aynı zamanda toplumun devamlılığını da sağlarlar (Özmen, 2010). Bu bakımdan sosyal bilgiler, bireyin kendisini ve çevresini anlamasında ve onunla bağlantı kurmasında önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal bilgiler aracılığıyla öğrencilerin topluma uyum sağlamaları için ihtiyaç duydukları bilgi, beceri ve tutumlar kazandırılmaya çalışılır (Karakuş, 2006: 27).

"Türkiye'de etkin vatandaşlar yetiştirmek görevini de yaşamla bire bir ilişkili, onunla iç içe olan sosyal bilgiler dersi üstlenmiştir." (Gürkan, 2009: 29) Bu ders öğrencilerin kendilerini, toplumu, dünyayı ve Türkiye'yi tanımlarını sağlayan bir ders olması nedeniyle çok önemlidir. Öğrenciler sosyal bilgiler yoluyla formel yurttaşlık bilgisi eğitimi alırken yaşadıkları ülkenin, bölgenin ve dünyanın tarihini, geçmişte ve günümüzde yaşamış olan liderlerin yaşamlarını ve ne kadar demokratik olduklarını öğrenirler. Ayrıca kendi toplumunda yaygın olarak kabul gören değer, tutum ve inançları öğrenir.

benimseyerek ülkesinin aktif bir vatandaşı olarak sorumluluk geliştirirler (Tanrıöğen, 2006: 12). Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde, ilköğretim öğrencilerini etkili bir vatandaş olarak yetiştirmek için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumlar sadece teoride öğretilmez, aynı zamanda pratikte de uygulanır. Bu da öğrencilerin vatandaşlık becerilerini içselleştirmelerini sağlar (Tanrıöğen, 2006: 12).

Sosyal bilgiler dersi, tipik olarak bireylerin kendileri, yakın ve uzak çevreleri hakkında bilgi edinmelerini sağlayan ve bireylere yaşamları için önemli olan temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir derstir (Dündar, 2008). Kabapınar'a (2014: 2) göre sosyal bilgiler programı "pedagojik ilkeler çerçevesinde özel gruplara mensup öğrencilere uygulanan sosyal bilimlerin indirgenmiş hâlidir". Sosyal bilgiler dersi; bireyin sosyalleşmesini destekleyen, geçmişini tanımasını, bugünü yaşamasını ve yarınları hazırlanmasını sağlayan disiplinler bütününe verilen ders adıdır (Çiçekliyurt, 2014).

Sosyal bilgiler; öğrencilerin toplumsal sorunların farkına varmalarını, nazik ve duyarlı bir vatandaş olma sorumluluğunu kazanmalarını, ilişkiler kurarak ulusal ve evrensel değerlerin önemini ve yaşamlarının düzenini anlamalarını sağlayan en temel derslerden biridir. Sosyal bilgiler dersi, bireyin kişiliğinin gelişmesinde, üretken ve dirençli bireyler yetiştirilmesinde önemli bir yere sahiptir (Aykaç, 2007). Sosyal bilgiler derslerinde öğrenciler hazır bilgi almak yerine ihtiyaç duyduğu bilgiyi bulma, bilgiyi kendine uyarlama, problem çözme ve eleştiri geliştirme becerilerini kazanmaktadır. Öğrencinin edindiği bilgi ve becerileri sınıf içinde ve dışında uygulayabilmesi önemlidir (Karadeniz, 2012).

Pandemi, dünyadaki herkesi ciddi şekilde etkileyen, oldukça bulaşıcı olan ve bulaştığında bazı insanları öldüren bir salgındır. Dünya, şu anda içinden geçmekte olduğumuz COVID-19 salgını sürecini zorlu şekillerde geçirdi. Pandemi dünya çapında salgın, bulaşıcı ve ölümcül bir hastalıktır. İlk büyük ölçekli salgınlar 1580'de Asya, Doğu Afrika ve Avrupa'da meydana gelmiştir (Çıkman, 2011: 4-15).

COVID-19 salgını eğitim öğretim ve yaşamı olumsuz etkilemiştir. Dünyadaki öğrencilerin %99'u okullara ara verilmesinden olumsuz etkilenmiştir (Birleşmiş Milletler, 2020). Koronavirüs salgınının insan hayatı için büyük bir risk oluşturması, eğitim alanında tüm dünyada çeşitli sorunları beraberinde getirmiştir.

Pandemi gibi zorlu süreçlerde, gelişen ve değişen dünyanın her alanında teknoloji ve bilimin önemi daha çok hissedilmektedir. Pandemi gibi insanların, özellikle çocukların sağlıkları açısından büyük risk altında olduğu zamanlarda, eldeki imkânları eğitime başarılı bir şekilde entegre edebilmek önemlidir.

Salgın sürecinde eğitim öğretim hayatındaki birçok değişiklik nedeniyle öğrencilerin olumsuz etkilenmesi, eğitimde önemli bir değişken olan öğretmenlerin görüşlerine dikkat edilmesini zorunlu kılmaktadır. Salgın döneminde birçok çalışma öğretmenlerin görüşlerini de bünyesine katmıştır. Çünkü eğitim öğretim veren öğretmenler salgının olumsuz yönlerini çok yakından gözlemlemektedir ve bu durumu değiştirebilecek tek değişken öğretmenlerdir. Öğretmenlerin öğretimde yaşadıkları iletişim sorunları, eğitim sürecinde öğrencileri motive etmeleri, öğretmenlerin eğitimde kullandıkları yöntemleri belirlemeleri ve değerlendirmeleri ve bu sorunlarla ilgili hissettikleri önemli değişkenler olarak görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi alanında yapılan makaleleri incelemektir. Salgın sürecinde alınan tedbirlerle birlikte eğitim hayatındaki değişiklikleri en çok hisseden gruplardan bazıları öğrenciler, öğretmenler, öğretmen adayları ve velilerdir. Eğitim sürecinin olumlu ve olumsuz yönlerini tespit edip değerlendirmek ve çözüm önerileri belirleyebilmek için COVID-19 salgını sürecinde sosyal bilgiler eğitimine yönelik olarak yayımlanan makalelerin incelenmesine gerek vardır. Bu araştırma sayesinde COVID-19 salgınının eğitim hayatına olumsuz etkilerinin tespit edilmesi ve eğitim hayatına yönelik çözüm önerilerinin getirilmesi önem arz etmektedir. Araştırma ile sosyal bilgiler eğitimi alanında yayımlanan makaleler incelenerek COVID-19'un sosyal bilgiler eğitimine yansıma durumuna ilişkin genel bir bakış açısının ortaya konulması mümkündür. Bu sayede salgın sürecinde sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili yapılan makalelerin eğilimleri de bir bütün olarak ele alınabilecektir. Araştırma kapsamında COVID-19 sürecinden bu yana sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili yapılan makalelerin eğilimlerinin incelenmesi amacıyla aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayımlanan makalelerin araştırma yöntemine göre dağılımı nasıldır?
2. COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayımlanan makalelerin araştırma modeline göre dağılımı nasıldır?
3. COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayımlanan makalelerin seçilen örnekleme tekniğine göre dağılımı nasıldır?

4. COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayımlanan makalelerin seçilen örnekleme grubuna göre dağılımı nasıldır?
5. COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayımlanan makalelerin veri toplama aracına göre dağılımı nasıldır?
6. COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayımlanan makalelerin veri analiz tekniğine göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmanın amacı COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi alanında yapılan makaleleri incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yönteminin veri toplama tekniklerinden birisi olan doküman analizi tekniği ile yürütülmüştür. Yıldırım ve Şimşek (2016) tarafından nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanan, doğal ortamlardaki algıları ve olayları gerçekçi, özgün bir şekilde ortaya çıkarmak için nitel bir süreç izleyen araştırma olarak tanımlanmaktadır. Creswell'a (2020) göre nitel araştırma yöntemi, bir problemle ilgili insanların amaçlarını keşfetmeye yönelik oluşturulan araştırma soruları üzerinde çalışmaya dayalıdır. Doküman analizi bir konuyla ilgili yazılı, görsel ve işitsel dokümanları niteliksel olarak işlemek için tasarlanmış nitel bir veri toplama tekniğidir (Çepni, 2012). Bu teknikte araştırmaya konu olan olay, olgu, kişi ya da nesne, içinde bulunduğu koşullar açısından tanımlanmaya çalışılır. Bunları herhangi bir şekilde değiştirmek veya etkilemek için hiçbir girişimde bulunulmamaktadır (Karasar, 2006). Bu çalışmada COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi alanında yapılan makalelerin incelenmiş olması çalışmanın doküman analizi tekniği ile incelenmesini gerektirmiştir.

Çalışma Materyali

Araştırmanın çalışma materyalini DergiPark, Google Akademik ve SOBİAD'da yer alan 35 makale oluşturmaktadır. İncelenen makalelerin sosyal bilgiler eğitimi alanıyla ilgili olmasına ve 2020-2022 yılları arasında yayımlanmış olmasına dikkat edilmiştir. Belirlenmiş olan makalelerin sosyal bilgiler eğitimi ile ilişkisinin belirlenmesinde makalelerin içerikleri incelenmiştir. Derleme türündeki makaleler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Ayrıca araştırma kapsamında aynı yazardan birden fazla makale seçilmemesine dikkat edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması sürecinde DergiPark platformu, Google Akademik indeksi ve SOBİAD indekslerinden yararlanılmıştır. Bu sitelerde sosyal bilgiler eğitimi alanıyla ilgili alanyazın taraması yapılmıştır. Tarama yapılırken "Sosyal Bilgiler", "Koronavirüs", "COVID-19" ve "Öğretmen Görüşleri" anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Bu anahtar kelimeler aracılığıyla tespit edilen makaleler araştırma sınırlılıklarına uygun olarak incelenmiş ve uygun olanlar bilgisayar ortamında depolanmıştır. Bu kapsamda 2020 yılında yayımlanmış 14 makale, 2021 yılında yayımlanmış 8 makale ve 2022 yılında yayımlanmış 13 makale belirlenmiştir.

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıdaki gibidir:

1. Araştırma verileri 2020 yılı Mart ayı ve 2022 yılı Ağustos ayı aralığıyla,
2. Sosyal bilgiler dersi ile ilgili yapılan makalelerle,
3. Araştırmanın alt amaçları için belirlenen sorularla sınırlıdır.

Verilerin Analizi

Çalışma materyalini oluşturan makaleler dijital ortama aktarılmış ve analize tabi tutulmuştur. Makaleler bir klasöre toplanmış ve yayımlanma yılına göre sıralandırılarak numaralandırılmıştır. Her makaleye "Makale" kelimesinin baş harfine bir sayı verilerek "M1, M2, M3" şeklinde numaralandırma işlemi yapılmıştır. Makalelerle ilgili bilgiler ve kodlamalar EK 1'de yer almaktadır. Kodlama işleminden sonra veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre içerik analizi, araştırma sonucunda elde edilen bilgiler arasındaki ilişkilerin tespit edilmesiyle anlaşılır hâle getirilmekte ve aynı verilerin bir konu altında toplanması analiz ve anlamayı kolaylaştırmaktadır. Nitel araştırmalarda veri analizi; görüşmeler yoluyla elde edilen bilgi ve deneyimlerin toplanması, ardından kodların oluşturulması ve benzer kodların bir konu altında birleştirilmesidir (Creswell, 2018).

BULGULAR

Aratırmanın bu kısmında, incelenmiş olan makalelerin araştırma soruları kapsamında elde edilen bulgularına yer verilmiştir. Bu bağlamda yayımlanan makalelerin araştırma yöntemine, modeline, örnekleme tekniğine, örnekleme grubuna, veri toplama aracına ve veri analiz tekniğine göre dağılımlarına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Yayımlanan Makalelerin Araştırma Yöntemine Göre Dağılımına Yönelik Bulgular

Araştırmanın “COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayımlanan makalelerin araştırma yöntemine göre dağılımı nasıldır?” alt amacı ile ilgili bulgular Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Yayımlanan Makalelerin Yönteme Göre Dağılımları

Yöntem	Makale	f	%
Nitel	M3, M4, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M15, M16, M17, M19, M21, M22, M23, M24, M25, M26, M27, M28, M29, M30, M31, M32, M33, M35	28	80
Nicel	M1, M5, M14, M20	4	11
Karma	M2, M18, M34	3	9
Toplam		35	100

Tablo 1’de yer alan veriler incelendiğinde COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler alanıyla ilgili yayımlanmış makalelerin 3 araştırma yöntemine göre incelenmiş olduğu görülmektedir. Bu araştırma yöntemler incelendiğinde *nitel araştırma yöntemi* ile ilgili 28 makale (%80), *nicel araştırma yöntemi* ile ilgili 4 makale (%11) ve *karma araştırma yöntemi* ile ilgili 3 makalenin (%9) yayımlanmış olduğu görülmektedir.

Yayımlanan Makalelerin Araştırma Modeline Göre Dağılımına Yönelik Bulgular

Araştırmanın “COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayımlanan makalelerin araştırma modeline göre dağılımı nasıldır?” alt amacı ile ilgili bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Yayımlanan Makalelerin Modele Göre Dağılımları

Model	Makale	f	%
Olgubilim (Fenomenoloji)	M2, M6, M15, M21, M23, M25, M30, M31, M35	9	25
Durum Çalışması	M4, M8, M10, M19, M24, M26, M27, M32, M33	9	25
Belirtilmemiş	M3, M7, M9, M13, M16, M22, M28	7	20
Betimsel Tarama	M2, M5, M14, M20, M34	5	14
Temel Nitel Araştırma	M11, M17, M29	3	8
Deneyisel Araştırma	M1, M18	2	5
Eylem Araştırması	M12	1	3
Toplam		36	100

Tablo 2’de yer alan veriler incelendiğinde COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler alanıyla ilgili yayımlanmış makalelerin araştırma modellerinin 6 modele göre incelenmiş olduğu görülmektedir. Bu modeller incelendiğinde *olgubilim* modeli ile ilgili 9 makalenin (%25), *durum çalışması* modeli ile ilgili 9 makalenin (%25); *betimsel tarama* modeli ile ilgili 5 makalenin (%14); *temel nitel araştırma* modeli ile ilgili 3 makalenin (%8); *deneyisel araştırma* modeli ile ilgili 2 makalenin (%5) ve *eylemsel araştırma* modeli ile ilgili 1 makalenin (%3) yayımlanmış olduğu görülmektedir. Ayrıca incelenmiş olan makalelerden 7 tanesinde (%20) araştırma modelinin belirtilmediği tespit edilmiştir. M2 kodlu çalışma karma desenle yürütülen bir çalışma olduğu için hem nicel (olgubilim) hem nitel (betimsel tarama) modeli bulunmaktadır. Bu sebeple frekans kısmında 35 olan makale sayısı değil, model sayısı 36 olan yazılmıştır.

Yayımlanan Makalelerin Seçilen Örnekleme Tekniğine Göre Dağılımına Yönelik Bulgular
Araştırmanın “COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayımlanan makalelerin seçilen örnekleme tekniğine göre dağılımı nasıldır?” alt amacı ile ilgili bulgular Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 1: Yayımlanan Makalelerin Örnekleme Tekniğine Göre Dağılımları

Teknik	Makale	f	%
Ölçüt Örnekleme	M11, M19, M21, M23, M25, M26, M27, M29, M30, M31	10	28
Yok	M7, M8, M9, M13, M16, M22, M28	7	20
Belirtilmemiş	M5, M10, M14, M24, M33	5	14
Amaçlı Örnekleme	M4, M6, M12, M15	4	10
Uygun Örnekleme	M1, M3, M34	3	8
Tipik Durum Örnekleme	M17, M21	2	5
Oransız Küme Örnekleme	M2	1	3
Aykırı Durum Örnekleme	M18	1	3
Kartopu Örnekleme	M35	1	3
Seçkisiz Örnekleme	M20	1	3
Maksimum Çeşitlilik Örnekleme	M32	1	3
Toplam		36	100

Tablo 3’te yer alan veriler incelendiğinde COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler alanıyla ilgili yayımlanmış makalelerin örnekleme tekniklerinin 7 tekniğe göre incelenmiş olduğu görülmektedir. Bu teknikler incelendiğinde *ölçüt örnekleme* tekniği ile ilgili 10 makalenin (%28), *amaçlı örnekleme* tekniği ile ilgili 4 makalenin (%10), *uygun örnekleme* tekniği ile ilgili 3 makalenin (%8), *tipik durum örnekleme* tekniği ile ilgili 2 makalenin (%5), *oransız küme örnekleme* tekniği ile ilgili 1 makalenin (%3), *aykırı durum örnekleme* tekniği ile ilgili 1 makalenin (%3), *kartopu örnekleme* tekniği ile ilgili 1 makalenin (%3), *seçkisiz örnekleme* tekniği ile ilgili 1 makalenin (%3) ve *maksimum çeşitlilik örnekleme* tekniği ile ilgili 1 makalenin (%3) yayımlanmış olduğu görülmektedir. Ayrıca incelenmiş olan makalelerden 5 tanesinde (%14) örnekleme tekniğinin belirtilmediği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra 7 makalenin (%20) ise ders kitapları ve öğretim programına dayalı olarak yürütüldüğü için makalelerde örnekleme tekniğinin olmadığı tespit edilmiştir.

Yayımlanan Makalelerin Seçilen Örnekleme Grubuna Göre Dağılımına Yönelik Bulgular
Araştırmanın “COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayımlanan makalelerin seçilen örnekleme grubuna göre dağılımı nasıldır?” alt amacı ile ilgili bulgular Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 2: Yayımlanan Makalelerin Örnekleme Grubuna Göre Dağılımları

Grup	Sayı Aralığı	Makale	f	%
Öğretmenler	1-20	M3, M4, M6, M10, M11, M17, M21, M24, M25, M26, M27, M30, M35	13	32,5
	21-40	M15, M23	2	5
	41-60	-	0	0
	61 ve Üzeri	M34	1	2,5
Öğretmen Adayları	1-20	-	0	0
	21-40	M12, M29, M32, M33	4	10
	41-60	-	0	0
	61 ve Üzeri	M2, M5, M14, M19	4	10

Tablo 3 (devamı): Yayınlanan Makalelerin Örneklemeye Grubuna Göre Dağılımları

		M7, M8, M9, M13, M16, M22, M26, M28	8	20
Yok	-			
Ortaokul Öğrencileri	1-20	M6, M18	2	5
	21-40	M31	1	2,5
	41-60	M18	1	2,5
	61 ve Üzeri	M1, M20	2	5
Veliler	1-20	M6, M31	2	5
	21-40	-	0	0
	41-60	-	0	0
	61 ve Üzeri	-	0	0
Toplam		40	100	

Tablo 4'te yer alan veriler incelendiğinde COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler alanıyla ilgili yayınlanmış makalelerin örneklemeye gruplarının 5 gruba göre incelenmiş olduğu görülmektedir. Bu gruplar incelendiğinde *öğretmen* görüşlerine dayalı olarak yürütülen 16 makalenin (%40), *öğretmen aday* görüşlerine dayalı olarak yürütülen 8 makalenin (%20), *ortaokul öğrencisi* görüşlerine dayalı olarak yürütülen 6 makalenin (%15) ve *veli* görüşlerine dayalı olarak yürütülen 2 makalenin (%5) yayınlanmış olduğu görülmektedir. Ayrıca incelenmiş olan makalelerden 8 tanesi (%20) ders kitapları ve öğretim programına dayalı olarak yürütüldüğü için örneklemeye gruplarının olmadığı tespit edilmiştir.

Yayınlanan Makalelerin Veri Toplama Aracına Göre Dağılımına Yönelik Bulgular

Araştırmanın "COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayınlanan makalelerin veri toplama aracına göre dağılımı nasıldır?" alt amacı ile ilgili bulgular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 4: Yayınlanan Makalelerin Veri Toplama Aracına Göre Dağılımları

Araç	Makale	f	%
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	M2, M3, M4, M6, M10, M11, M12, M15, M17, M18, M19, M21, M23, M24, M25, M26, M27, M29, M30, M31, M33, M34, M35	23	56
Ders Kitabı	M8, M13, M16, M22, M26	5	18
Ölçek	M2, M5, M14, M20	4	8
Öğretim Programı	M7, M9, M16, M28	4	8
Ön Test-Son Test	M1, M18	2	4
Anket	M34	1	2
Kontrol Listesi	M12	1	2
Web2.0 Aracı	M32	1	2
Toplam		41	100

Tablo 5'te yer alan veriler incelendiğinde COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler alanıyla ilgili yayınlanmış makalelerin veri toplama araçlarının 8 araca göre incelenmiş olduğu görülmektedir. Bu araçlar incelendiğinde *yarı yapılandırılmış görüşme formlarına* dayalı olarak yürütülen 23 makalenin (%56), *ders kitaplarına* dayalı olarak yürütülen 5 makalenin (%28), *ölçeklere* dayalı olarak yürütülen 4 makalenin (%8), *öğretim programı* dayalı olarak yürütülen 4 makalenin (%8), *ön test-son testlere* dayalı olarak yürütülen 2 makalenin (%4), *anketlere* dayalı olarak yürütülen 1 makalenin (%2), *kontrol listelerine* dayalı olarak yürütülen 1 makalenin (%1) ve *Web2.0 aracına* dayalı olarak yürütülen 1 makalenin (%2) yayınlanmış olduğu görülmektedir.

Yayımlanan Makalelerin Veri Analiz Tekniğine Göre Dağılımına Yönelik Bulgular

Araştırmanın “COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersi ile ilgili yayımlanan makalelerin veri analiz tekniğine göre dağılımı nasıldır?” alt amacı ile ilgili bulgular Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 5: Yayımlanan Makalelerin Veri Analiz Tekniğine Göre Dağılımları

Analiz Tekniği	Makale	f	%
İçerik Analizi	M2, M4, M6, M8, M9, M15, M17, M19, M21, M22, M24, M25, M29, M30, M31, M33, M34	17	47
Betimsel Analiz	M3, M7, M11, M12, M13, M16, M23, M26, M27, M28, M34, M35	12	32
Parametrik Testler	M1, M2, M14, M18, M20	5	11
Belirtilmemiş	M10, M32	2	5
Non-Parametrik Testler	M5	1	2,5
Tümevarımsal Analiz	M18	1	2,5
Toplam		38	100

Tablo 6’da yer alan veriler incelendiğinde COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler alanıyla ilgili yayımlanmış makalelerin veri analiz tekniklerinin 5 tekniğe göre incelenmiş olduğu görülmektedir. Bu teknikler incelendiğinde *içerik analizine* dayalı olarak yürütülen 17 makalenin (%47), *betimsel analize* dayalı olarak yürütülen 12 makalenin (%32), *parametrik testlere* dayalı olarak yürütülen 5 makalenin (%11), *non-parametrik testlere* dayalı olarak yürütülen 1 makalenin (%2,5) ve *tümevarımsal analize* dayalı olarak yürütülen 1 makalenin (%2,5) yayımlanmış olduğu görülmektedir. Ayrıca incelenmiş olan makalelerden 2 tanesinde (%5) veri analiz tekniğinin belirtilmediği tespit edilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik yayımlanan makale incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmanın sonuçları elde edilen bulgular ışığında aşağıda sunulmuştur. COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik yayımlanan makalelerin araştırma yöntemine göre dağılımlarına ilişkin veriler incelendiğinde nitel, nicel ve karma yöntemle yürütülen makaleler tespit edilmiştir. Makaleler incelendiğinde nitel araştırma yöntemi ile yürütülenlerin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. COVID-19 ve uzaktan eğitim ile ilgili ölçek sayısının yetersiz olmasından ötürü nicel araştırma sayısının az olduğu göze çarpmaktadır. Bir diğer sebep ise öğretmenlerin uzaktan eğitime geçmesinden dolayı süreç ile ilgili olumlu ve olumsuz görüşlerinin alınmak istenmesidir. Çamlıbel-Çakmak (2018) yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler ile ilgili tezlerin genel olarak nicel araştırma yöntemiyle yürütüldüğünü tespit etmiştir. Araştırma sonucunda karma yöntemle yürütülen çalışmanın en az olduğu tespit edilmiştir. Creswell’a (2017) göre karma araştırma yöntemi, araştırma problemine geniş perspektiften bakabilme olasılığı sağlamaktadır. Patton’a (2002) göre ise karma araştırma yöntemi, araştırmacıların içerik bakımından tatmin edici ve sağlam veriler geliştirmeye imkân sağlamaktadır.

COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik yayımlanan makalelerin araştırma modeline göre dağılımlarına incelendiğinde altı araştırma modeliyle yürütülen makale tespit edilmiştir. Araştırma modelleri incelendiğinde olgubilim (fenomenoloji) modeli ile yürütülen makalelerin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum makalelerin araştırma yöntemiyle bağlantılıdır. İncelenen makalelerin çoğu nitel araştırma yöntemi ile ele alındığı için nitel araştırma yönteminin modellerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) modelinin çoğunlukta olması buna sebebiyet vermektedir.

COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik yayımlanan makalelerin örnekleme tekniğine göre veriler incelendiğinde yedi örnekleme tekniğiyle yürütülen makale tespit edilmiştir. Örnekleme teknikleri incelendiğinde ölçüt örnekleme tekniği ile yürütülen makalelerin daha fazla olduğu görülmektedir. İncelenen beş makalede araştırmacılar tarafından örnekleme tekniğinin belirtilmediği tespit edilmiştir. İncelenen yedi makale ise görüşmelere dayalı olmadığı için örnekleme teknikleri bulunmamaktadır. Ders kitabı incelemesi ve öğretim programı incelemesi gibi kaynak taramasına dayalı olan bu tür makaleler görüşmelere dayalı olmadıkları için örnekleme tekniğine gerek duyulmamaktadır.

COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik yayımlanan makalelerin örnekleme grubuna göre veriler incelendiğinde dört örnekleme grubuyla yürütülen makale tespit edilmiştir. Örnekleme

grupları incelendiğinde öğretmenler ile yürütülen makalelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Öğretmenlere ulaşmanın daha kolay olması ve daha sağlıklı veri alınma düşüncesinden dolayı araştırmacılar genellikle öğretmenlerden veri toplamayı tercih etmektedir. Ayrıca araştırma kapsamında COVID-19 sürecinde yayımlanan makaleler incelendiği için bu süreçte öğretmenlerden veri toplanması önem arz etmiştir. Bununla birlikte sekiz makalenin ise görüşlere dayalı olarak yürütüldüğü için örnekleme grubunun olmadığı tespit edilmiştir. Karakuş (2020) yapmış olduğu araştırmada sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili araştırmaların çoğunun öğrencilerle yapılmış olduğunu tespit etmiştir.

COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik yayımlanan makalelerin veri toplama araçlarına göre veriler incelendiğinde sekiz veri toplama aracıyla yürütülen makale tespit edilmiştir. Veri toplama araçları incelendiğinde yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yürütülen çalışmaların daha fazla olduğu görülmektedir. Yayımlanan makalelerin çoğu nitel olarak yürütüldüğü, öğretmenlerden görüş alınmak ve derinlemesine veri elde edilmek istendiği için çeşitli sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formlarının seçildiği anlaşılmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları ölçek ve anketler gibi çok fazla sayıda katılımcı sayısı gerektirmeden ve istatistiksel analiz gerektirmeden veri toplanması açısından tercih edilen bir araçtır. Sezer, İnel ve Gökalp (2019) sosyal bilgiler öğretmenleri ile çalışılan tezleri inceledikleri araştırmada ölçek, anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarından yoğun olarak yararlanıldığını tespit etmişlerdir.

COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik yayımlanan makalelerin veri analiz tekniklerine göre veriler incelendiğinde beş veri analiz tekniğine göre yürütülen makale tespit edilmiştir. Veri analiz teknikleri incelendiğinde içerik analizi ile yürütülen makalelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Nitel araştırmalarda içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri sıklıkla kullanılmaktadır. İncelenen makalelerin çoğu nitel araştırma yöntemiyle ele alınmış olduğu için veri analiz tekniği olarak içerik analizi ile yürütülen çalışmalar ön plana çıkmıştır. Bununla birlikte nicel veri analiz tekniklerinden faydalanmaya sağlayan parametrik ve non-parametrik testlerin kullanıldığı da tespit edilmiştir. Bir makalede ise veri analiz tekniğinin belirtilmediği tespit edilmiştir.

Araştırma verileri bir bütün olarak incelendiğinde COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik yayımlanan makalelerin çoğunlukla öğretmen görüşlerine dayalı olarak ve nitel araştırma yöntemiyle yürütüldüğü belirlenmiştir. Salgın döneminde olunması, öğretmenlerden görüş elde etmek ve derinlemesine veri elde etmek istendiği için benzer amaçlara yönelik makale ağırlıkta olduğu düşünülmektedir.

Öneriler

Araştırmanın sonuçlarından hareketle yapılacak olan araştırmalara ve araştırmacılara yönelik çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Araştırma sonunda nitel araştırma yöntemine yönelik makalelerin sayıca daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebini tespit etmeye yönelik araştırmaların yapılmasında fayda vardır.
- Araştırma kapsamında bazı araştırmacıların yöntem, model ve teknikleri karıştırdığı tespit edilmiştir. Bu durum bilimsel araştırma eğitimlerinin yetersiz olduğu algısını da uyandırmaktadır. Buna yönelik eğitimlerin artırılmasında fayda vardır.
- Araştırma kapsamında bazı araştırma modellerinin ve örnekleme tekniklerinin isimlendirilmesinde karmaşa olduğu tespit edilmiştir. Bu durum isimlendirmelerde tutarlılık olmadığını göstermektedir. Ortak ve doğru kullanımlara yönelik bilgilendirmeler yapılmasında fayda vardır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik yapılan bu çalışmanın bir benzerinin farklı branşlarda da yapılmasında fayda vardır.
- COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine yönelik olarak yayımlanmış tezlerin incelenmesinde fayda vardır.
- COVID-19 sürecinde sosyal bilgiler dersine ve diğer branşlara yönelik yayımlanan araştırmalar derlenerek karşılaştırma çalışmaları yapılabilir.

Yazarlık Katkısı

Bu çalışmada birinci yazarın katkı oranı %40, ikinci yazarın katkı oranı %30, üçüncü yazarın katkı oranı %30'dur.

Etik Kurul Beyanı

Bu çalışmanın verileri makale incelemeye yönelik olarak toplandı için etik kurul izni gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

- Aykaç, N. (2007). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Eğitim-Öğretim Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(22), 46-73.
- Balcı, A. (2020). COVID-19 Özelinde Salgınların Eğitime Etkileri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(3), 75-85.
- Basilaia, G., & Kvavadze, D. (2020). Transition to Online Education in Schools During A SARS-Cov-2 Coronavirus (COVID-19) Pandemic in Georgia. *Pedagogical Research*, 5(4), 1-9 (em0060).
- Birleşmiş Milletler. (2020). *Covid-19 Response*. <https://www.un.org/en/un-coronavirus-communications-team/united-nations-working-mitigate-covid-19-impact-children> adresinden 03.05.2020 tarihinde erişildi.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (COVID-19) Pandemisi ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye'de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Çev. M. Bütün & S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Creswell, J. W. (2020). *Qualitative Inquiry and Research Design*, (Translator: M. Bütün, & S. Beşir Demir). Ankara: Siyasal Bookstore.
- Creswell, W. J. (2017). *Araştırma Deseni (nicel, Nitel ve Karma Yöntem Yaklaşımları)*. (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çamlıbel-Çakmak, Ö. (2018). Okulöncesi Eğitiminde Kavramlar Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. (Ed. H. Kahya). *ICES 2018 - 1.Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Yeni Ufuklar Kongresi Bildirileri (9-11 Nisan 2018, İstanbul)* İçinde (s. 286-299). Elazığ: ASOS Yayınları.
- Çepni, S. (2012). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*, (6. Baskı). Trabzon: Ekin Yayınevi.
- Çıkman, A. (2011). Bölgemizde Pandemik İnfluenza (H1N1) Olgularının İrdelenmesi. (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Çiçekliyurt, T. (2014). 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Doğrudan Verilecek Beceri ve Değerlerin Kazanılma Durumunun Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- De Luca, G., Van Kerckhove, K., Coletti, P., Poletto, C., Bossuyt, N. & Hens, N. (2018). The Impact of Regular School Closure on Seasonal Influenza Epidemics: A Data-Driven Spatial Transmission Model for Belgium. *BMC Infectious Diseases*, 18(29), 1-16.
- Doğanay, A. (2002). Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Ed. C. Öztürk & D. Dilek). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* İçinde. (s. 15-46). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DSÖ. (2020a). WHO Director-General's Opening Remarks at the Media Briefing on COVID-19. <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-COVID-19--11-march2020> adresinden 03.05.2020 tarihinde erişildi.
- DSÖ. (2020b). *Q & A on Coronaviruses (COVID-19)*. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/q-a-coronaviruses> adresinden 03.05.2020 tarihinde erişildi.
- Dündar, Ş. (2018). Sosyal Bilgilerde İçerik ve Temel Kavramlar. (Ed. H. Çalışkan & B. Kılcan). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* İçinde (s. 14-52). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Gökdağ Baltaoğlu, M. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde İşbirlikli Öğrenme Stilleri, Akademik Başarı ve Cinsiyet İlişkileri*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Gürkan, B. (2009). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olaylar: İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Eğitiminde Güncel Olayları Ele Alış Biçimlerinin

- Değerlendirilmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kabapınar, Y. (2014). *Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kabapınar, Y. (2019). *Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karadeniz, O. (2012). Sosyal Bilgiler Proje Fuarının Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi ve Sürece Yönelik Öğrenci, Öğretmen ve Veli Görüşleri. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karakuş, F. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yapıcı Öğrenme ve Otantik Değerlendirme Yaklaşımlarının Öğrencilerin Akademik Başarı, Kalıcılık ve Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakuş, S. (2020). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Eğitiminde Kavramlar Konusunda Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin İncelenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 61-76.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kavan, N. & Adıgüzel, A. (2021). Türkçe Öğretmenlerinin Salgın Süreci Eğitim Faaliyetlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(19), 138-155.
- Kawano, S. & Kakehashi, M. (2015). Substantial Impact of School Closure on the Transmission Dynamics During the Pandemic Flu H1N1-2009 in Oita, Japan. *PloS one*, 10(12), e0144839.
- Lake, M. A. (2020). What We Know so Far: COVID-19 Current Clinical Knowledge and Research. *Clinical Medicine (London England)*, 20(2), 124-127.
- MEB. (2020a). COVID-19. <http://covid19.meb.gov.tr/covid19.html?catNo=7> adresinden 20.09.2021 tarihinde erişildi.
- MEB. (2020b). *Sayılarla Uzaktan Eğitim*. <http://yegitek.meb.gov.tr/www/sayilarlauzaktan-egitim/icerik/3124> adresinden 20.09.2021 tarihinde erişildi.
- NCSS. (1994). *Expectations of Excellence: Curriculum Standards for Social Studies*. Silver Spring, Maryland: National Council for the Social Studies.
- OECD. (2021). The State of School Education One Year into the COVID Pandemic, https://www.oecdilibrary.org/education/the-state-of-school-education_201dde84 en; jsessionid=X2amVkieZCY2s3AAzQpT8FOg.ip-10-240-5-132, adresinden 15.12.2022 tarihinde erişildi.
- Özmen, C. (2010). Sosyal bilgiler ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Evaluation and Reserach Metods*, (3rd ed.). Thousands Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Sezer, A., İnel, Y. & Gökalp, A. (2019). Çalışma Grubu Sosyal Bilgiler Öğretmenleri Olan Türkiye’deki Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 1-17.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). *COVID-19 (SARS-CoV-2 Enfeksiyonu) Rehberi*. https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf adresinden 02.05.2020 tarihinde erişildi.
- Tanrıoğen, A. (2006). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Etkili Vatandaş Yetiştirme. (Ed. A. Tanrıoğen). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde* (s. 12-20). İstanbul: Anı Matbaacılık.
- Wheeler, C. C., Erhart, L. M., & Jehn, M. L. (2010). Effect of School Closure on the Incidence of Influenza Among School-Age Children in Arizona. *Public Health Reports*, 125(6), 851-859.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yükseköğretim Kurulu. (YÖK) (2020a). *Basın Açıklaması*. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/> adresinden 26.03.2020 tarihinde erişildi.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2020b). *Basın Açıklaması*. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/> adresinden 29.03.2020 tarihinde erişildi.

EK: İNCELENEN MAKALELERİN LİSTESİ

Kod	Makale Adı	Yazar Adı Soyadı	Yayın Yılı
M1	5. sınıf sosyal bilgiler dersinde drama ve bilgisayar destekli öğretimin akademik başarı ve bilgilerin kalıcılığına etkisi	Nurten Gürbüz Selçuk Ilgaz	2020
M2	21. Yüzyıl becerileri açısından sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının değerlendirilmesi	Fisun Bozkurt	2020
M3	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih konularının öğretimine yönelik görüşleri	Meral Metin Göksu	2020
M4	Sosyal bilgiler derslerinde teknolojik araç ve materyal kullanımı: Bir durum çalışması	İlker Dere Yakup Ateş	2020
M5	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik farkındalıklarının incelenmesi	Yıldıray Karadağ Fatih Acar	2020
M6	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerinin ve öğrenci velilerinin pandemi sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin görüşleri	Görkem Akgül Mehmet Oran	2020
M7	Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan becerilerin öğretiminde kullanılacak geleneksel çocuk oyunlarının incelenmesi	Ayşegül Çelik	2020
M8	Ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarının beceriler açısından incelenmesi	Nalan Altay	2020
M9	2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının değerlendirilmesi	Cemil Öztürk Tuğba Kafadar	2020
M10	2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi: İzmir örneği	Nalan Altay	2020
M11	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel, çokkültürlü eğitime ve küresel vatandaşlık eğitimine yönelik bakış açıları	Vural Tünkler	2020
M12	Dijital çağda sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirme: bir eylem araştırması	Türkan Çelik	2020
M13	Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve 4-7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının coğrafya kavramları bağlamında değerlendirilmesi	Turan Kaçar Biol Bulut	2020

M14	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin <u>teknopedagojik alan bilgisi yeterliliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi</u>	Serpil Demirezen Hilal Keleş	2020
M15	Covid-19 sürecinde sosyal bilgiler dersinde eğitim bilişim ağı platformunu kullanmaya yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri	Feyzullah Ezer Selda Aksüt	2021
M16	Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve ders kitaplarının 21. Yüzyıl becerileri bağlamında incelenmesi	Adem Yusuf Demir Melike Özyurt	2021
M17	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik sınıf içinde ve dışında gerçekleştirdikleri faaliyetlerin incelenmesi	Özkan Ginesar Ahmet Katılmış	2021
M18	Sosyal bilgiler dersinde mobil uygulamalara dayalı etkinliklerin akademik başarı, eleştirel düşünme becerisi ve motivasyon üzerine etkisi	Uğur Gezer Arife Figen Ersoy	2021
M19	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Covid-19 salgını sürecinde uzaktan eğitim deneyimleri ve görüşleri	Ayşe Seyhan	2021
M20	Sosyal bilgiler dersinde ev ödevlerine yönelik öğrenci tutumları	Merve Dilek Hatice Güler Serkan Dilek	2021
M21	Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı problemler: Sosyal bilgiler öğretmenleri örneği	Sevgi Coşkun Keskin Gökhan Şentürk Mesut Ömer Recep Dursun	2021
M22	Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki değerlerin sosyal bilgiler ders kitaplarına yansımaları	Ahmet Akif Erbaş	2021
M23	Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler için yapılan öğretimsel uyarlamalara yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri	Nurdan Üstünol Ceren Utkugün Ahmet Ali Gazel	2022
M24	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf içi sorunlarının çözümünde eğitim içerikli filmlere ilişkin görüşleri	Nalan Altay	2022
M25	Salgın döneminde acil uzaktan öğretim kapsamında işlenen sosyal bilgiler dersine yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi	Yusuf Yıldırım	2022
M26	Dördüncü sınıf sosyal bilgiler ders kitabının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi	Şeyma Hatice Temellioğlu Ayşe Güler Küçüküran	2022
M27	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi	Kasım Yiğit Hilmi Demirkaya	2022
M28	Okuryazarlık becerilerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında incelenmesi	Şenol Mail Pala	2022
M29	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ders kitapları hakkında görüşleri	Ceren Utkugün	2022
M30	KPSS Sosyal Bilgiler Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi'ne (ÖABT) katılanların deneyimleri	İlker Dere Emine Demirci	2022
M31	Uzaktan eğitim kapsamında işlenen sosyal bilgiler dersine yönelik öğrenci ve veli değerlendirmeleri	Yusuf Yıldırım	2022
M32	Öğretmen adayları tarafından geliştirilen sorulara web 2.0 destekli ölçme değerlendirme eğitiminin etkisi	Göksel Çelenk Zeynep Tatlı	2022
M33	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Türkiye'de yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri	Nazike Karagözoğlu	2022
M34	Sosyal bilgiler dersine giren öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin incelenmesi	Abdullah Cevdet Kırıkçı İrfan Arıkan Gürkan Çetin	2022
M35	Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde güçlük çeken öğrencilere ilişkin görüşleri	Ayla Şengün Yasemin Büyüksahin	2022